

LIBI PEJDŽ
OVA
KNJIGA
ME JE
PODSETILA
NA TEBE

Prevela
Žermen Filipović

■ Laguna ■

Naslov originala

Libby Page

THIS BOOK MADE ME THINK OF YOU

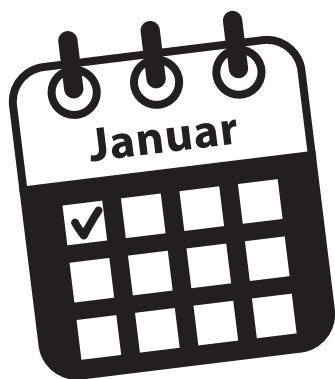
Copyright © Libby Page, 2026

First published as THIS BOOK MADE ME THINK OF
YOU in 2026 by Viking, an imprint of Penguin General.
Penguin General is part of the Penguin Random House
group of companies.

Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

Stihovi pomenuti na strani 85 iz pesme *Nothing Compares 2 U*,
izvođač: Šinejd O’Konor, autor: Princ.

*U spomen na Freda Katinga i Sali Lejn.
I jedno i drugo su voleli knjige.*

Lejnova knjižara preporučuje

Knjige koje treba čitati kad niste raspoloženi za čitanje

Keti Rencenbrink: *Dragi čitaocē: Uteha i radost koje donose knjige*

Stela Gibons: *Slaba uteha od farme*

Ana Džejms: *Tili i knjiške lutalice*

Sangu Mandana: *Vrlo tajno društvo atipičnih veštica*

1

Prava knjiga u rukama prave osobe u pravom trenutku može toj osobi zauvek promeniti život. Barem je Alfi oduvek verovao u to. Teško je ne razmišljati tako kad šest dana u nedelji provodite u knjižari i bezbroj puta ste bili svedok magije kad neko ko u vašu prodavnicu uđe kao jedna osoba, izlazi s mogućnošću da postane druga osoba očarana štivom koje nosi u rukama.

No Alfi ne misli na promenjene živote kada se jednog januarskog jutra zaustavi ispred *Lejnove knjižare* na svom izubijanom crvenom biciklu. Razmišlja o tome da su mu naočare zamagljene, pantalone natopljene kišom i da ga na pragu čekaju tri ogromne i sasvim mokre kartonske kutije.

„Proklete knjige“, mrmlja sebi u bradu dok kopa po džepovima tamnozelenе jakne tražeći ključeve.

„Prokleta vrata.“ Ključ se zaglavi kao i uvek pre nego što se vrata najzad uz škripu ne otvore, puštajući u prodavnicu hladni vetar i raščupanog knjižara.

Alfi vuče kutije sklanjajući ih s kiše i uzima poštu, te prelista svežanj računa i baca ih na sto uz uzdah. Zatvaranje knjižare u mirnom periodu između Božića i Nove godine tada je delovalo kao dobra ideja. Ali sada Alfi ima samo jedan sat do otvaranja,

a mora pomesti čitav ćilim borovih iglica, raspakovati nekoliko kutija knjiga i urediti izlog zamenjujući praznične ljubavne romane i utešne kuvare knjigama o zdravim receptima i priručnicima za samopomoć.

Alfiju stalno govore da ima najbolji posao na svetu. Ali ono što misle da prodavac knjiga radi – da čita po ceo dan – i ono što zapravo radi sasvim je drugačije. Iznenadili bi se kad bi znali koliko je tu podizanja teškog tereta i brisanja prašine.

Pažnju mu privlači grebanje na zadnjim vratima.

„Srećna nova godina. Jutros smo sami, Džordži“, kaže dok se vratanca za mačke otvaraju i na njima se pojavljuje krznena, prugasta siva njuška lutalice iz susedstva.

Džordžet otresa kišu s krzna i skače na gomilu specijalnog izdanja knjiga Džejn Ostin na tezgi, smešta se i pomalo prekorno posmatra kako Alfi počinje da radi.

Na kraju, uz novonamešteni izlog, zvuke radijatora, ugodan odsjaj svetiljki i miris sveže kafe u vazduhu, Alfi se zadovoljno osvrće po prodavnicu. Čak i posle sveg ovog vremena, ne može a da ne oseti uzbuđenje iščekivanja dok prodavnica čeka svoje kupce, knjige strpljivo čekaju da im poglade korice, prelistaju stranice i naprave izbor.

Baš kada se sprema da otvori, pažnju mu privuče Knjigoljupčev kalendar, koji je dobio za Božić od kupca i koji je prikazan na oglasnu tablu, otvoren na početak nove godine i ilustrovan slikom žene koja čita pod svetlošću lampe. Današnji datum je zaokružen crvenom bojom, a reči: „NAZVATI NAJTINGEJL“ napisane su velikim slovima. Alfi baca pogled na policu rezervisanu za knjige koje čekaju da budu preuzete. Za promenu na njoj nema ništa osim jedne jedine knjige umotane u smeđi papir i uvezane trakom. Dugo je tamo stajala, nepomična dok su se naslovi smenjivali oko nje.

„Kakav način da se započne godina.“

Sklonivši gomilu papira na jednu stranu svog radnog stola, pronalazi knjigu u kožnom povezu veličine naročito opsežnog

rečnika. Alf lista izgužvane stranice dok ne pronade broj koji mu treba. Dok podiže slušalicu, seća se obećanja koje je dao pre više od godinu dana. Gotovo je zaboravio da će ovaj dan na kraju doći. Da će morati da obavi ovaj poziv.

Zastaje na trenutak s prstom iznad brojčanika. Jer dovoljno dugo radi kao knjižar da zna koliko knjige mogu biti transformativne. Ali takođe iz ličnog iskustva zna da neki ljudi ne žele da im se život iznenada promeni. I ima osećaj da će telefonski poziv koji će uskoro obaviti naglavačke okrenuti život ovog kupca.

Zubarkina ruka se nadvija nad Tilinim licem, a Tili se trudi da se usredsredi na nijansu zubarkinog tamnoljubičastog laka na noktima umesto na blistavi srebrni instrument koji joj vršlja po ustima.

„Jeste li se lepo proveli za Božić?“, pita doktorka Džafari dok pretura po Tilinim kutnjacima.

Tili pokušava da promrmlja nešto neodređeno.

„Otvorite lepo široko, molim vas.“

Šire otvara usta, zahvalna što ima izgovor, pa ne mora da objašnjava da je Božić provela kod kuće s gomilom slatkiša.

„Naravno, Božić je užasno doba godine za negu zuba“, nastavlja veselo doktorka Džafari. „Sav taj šećer i crno vino. Dobro je što ste sada došli na pregled pošto ćemo uskoro biti prilično zauzeti. Oštećene plombe. Afte. Lečenje zubnih kanala. Gnojne infekcije.“

Zubarka svaku bolest izgovara veselo kao da nabraja imena svoje unučadi.

„No kod vas je, izgleda, sve u redu“, čežnjivo dodaje sklanjajući ruku s Tilinih usta.

„Pa, to je olakšanje.“ Tili spušta noge sa stolice i smeđim kožnim čizmama sa crvenim pertlama dodiruje sjajni pod.

Sklanja dugu riđu kosu iza ušiju i navlači kaput od tvida, s rasparenom raznobojnom dugmadi, a usput razmišlja kako je čudno što joj je ova žena maločas bila toliko blizu da je Tili primetila njene ispucale usne i mogla da oseti njen parfem s mirisom ljubičice, a ipak se verovatno neće videti još najmanje godinu dana. Čak ne zna ni ime doktorke Džafari.

„Izvinite“, kaže doktorica Džafari, „mislim da vam telefon zvoni.“

Pokazuje na Tilinu torbu koja uporno vibrira.

Broj ne prepoznaje, ali dok iz ordinacije stupa u čekaonicu, izgovara jedno ljubazno: „Halo?“

Isprva vlada tišina, a zatim kašalj, pa tih i nepoznat muški glas.

„Ovaj, halo. Da li je to Matilda Najtingejl?“

„S kim razgovaram, molim vas?“

Nedaleko sedi dete s glavom pognutom nad stranicama knjige, čela namrštenog od koncentracije i zubima što grickaju donju usnu. To je izraz koji Tili dobro poznaje i na trenutak sećanje na takvo čitanje, potpuno zaokupljeno, toliko je obuzima da kada čovek s druge strane telefonske veze ponovo progovori, pita se da nije možda umislila te reči.

„Ovde je Alfi Lejn, upravnik *Lejnove knjižare*. Knjižare na Primrouz hilu. Javljam se jer imamo knjigu koju treba da preuzmete.“

„Ali nisam naručila ništa.“

Ne samo da odavno nije kročila u svoju lokalnu knjižaru već je prošlo više od godinu dana otkako je Tili pročitala knjigu – osim ako se ne računaju rukopisi koje uređuje na poslu, što ona ne računa.

„Knjigu je za vas naručio Džo Karter“, čuje se glas s druge strane tačno u trenutku kada se žena ispred Tili u redu skloni, a recepcionerka prozove: „Sledeći, molim.“

„Jeste li rekli Džo Karter?“

Oseća kako joj se grudi stežu i odjednom je veoma sve-sna mirisa tečnosti za ispiranje usta od mente i rukavica od

lateksa. Iako je napolju sumorno i hladno, u čekaonici je zagušljivo i vruće.

Recepcionerka lupka noktima po pultu. „Izvolite?“

Tili posrne napred, držeći telefon dalje od lica dok recepcionerki govori svoje ime.

„Šezdeset pet funti, molim.“ Tili napipava karticu i bez reči je predaje dok hrapav glas s druge strane telefonske linije kaže: „Da. Džo Karter je napravio porudžbinu za Matildu Najtingejl.“

„Ali to je nemoguće.“ Ivice njenih reči poput šmirgle stružu kroz Tilino grlo.

U trenutku u mislima vidi Džoa, njegov širok, otvoren osmeh, kratku plavu kosu leti prekrivenu bejzbol kačketom, a zimi vunenom kapom. Prosečne visine, ali širokih ramena i atletske građe zahvaljujući odrastanju na bejzbol terenu, a kasnije i igranju softbola u Ridžents parku sa kolegama. Kvrugu na sredini nosa, gde ga je slomio kao dete, zaradio je pokušavajući da dobije opkladu sa braćom da može da se popne na krov njihove garaže. Zvuk njegovog glasa, dok veselo zadirkuje Tili koja stiže kući s ogromnom papirnom kesom i pita je da li je stvarno kupila još knjiga i da li će uskoro morati da se iseli da bi napravio mesta za njenu zbirku. Ili tih i promukao glas ujutru dok pruža ruku ka njoj i govori joj da je voli.

„Mislim da bi bilo najbolje da dođete u knjižaru da vam objasnim“, kaže muškarac s druge strane linije. „Mislim da bi mi tako bilo lakše nego preko telefona, ako vam nije teško.“

Tili je planirala da svoj poslednji slobodan dan provede tako što će napuniti prazni frižider, pročitati u međuvremenu pristiglu elektronsku poštu i možda sebe počastiti tako što će se dobro isplakati u kadi. Ali zov Džoovog imena bio je prejak da bi mu se oduprla.

„U redu. Mogu biti u knjižari za pet minuta. Ali vam sada kažem, nema šanse da je Džo mogao da naruči neku knjigu od vas.“

Knjižar ne nudi dalje objašnjenje. Jednostavno kaže da će se uskoro videti, a zatim spusti slušalicu.

Tili izlazi na hladnu londonsku ulicu baš kada se gusti sivi oblaci na trenutak razidu i usamljeni zrak sunčeve svetlosti obasja vlažne trotoare, koji od toga zasvetlucaju. Tili čvrsto priteže kaput oko sebe i pogleda u nebo.

„Ovo mora da je neka greška, zar ne, Džo?“

Knjižara se nalazi usred niza primamljivih butika, delikatesnih prodavnica i kafea, što više podseća na glavnu ulicu u nekom selu nego na kraj koji kratko pešačenje deli od prometnih ulica Kamdena i kulturnih zgrada centralnog Londona. Ispred tamno-crvenog izloga vezan je bicikl, a reči „Lejnova knjižara“ ispisane su podebljanim belim slovima.

Čim uđe, Tili odmah dočeka poznati nalet fizičkih osećaja vezanih za knjižare. Miris papira, tišina puna poštovanja, naslagane knjige s naslovima koji bi je nekada privlačili. Knjižara je mala, ali prepuna knjiga, naizgled teturave gomile nagurane između vrha polica i tavanice. Blizu zadnjeg dela nalaze se merdevine, a sa tavanice vise sićušni papirni ždralovi, čija su tela ukrašena stranicama starih knjiga. Tili se trudi da sve to zanemari dok ide pravo ka tezgi.

Muškarac u prevelikom džemperu s pletenicama i tamno-plavim pantalonama naginje se nad kutijom knjiga, namrštenih obrva i guste tamne kose koja neobuzdano štrči. Zastaje da naočare boje kornjačevine gurne više na nos, i dok to čini, prvi put podiže pogled ka Tili i tople smeđe oči se susreću s njenim.

„Zdravo, izvinite, nisam vas video“, kaže dok se ispravlja, usana stisnutih u neodređen izraz i uokvirenih neurednom

bradom koja je negde između strnjike i prave brade. „Upravo sređujem radnju posle praznika. Šta mogu da učinim za vas?“

Na tezgi spava pomalo gojazna tigrasta mačka, koju muškarac pomiluje na šta ona zaprede. Oboje izgledaju kao da su kod kuće, pa se Tili nespretno pomera u mestu. Nekada se isto tako i sama osećala u knjižarama, ali sada ima osećaj kao da je zalutala u prodavnicu gde prodaju ribolovačku opremu ili opremu za ronjenje.

„Nisam sigurna. Ja sam Matilda Najtingejl. Da li ste vi Alfi Lejn? Upravo sam primila telefonski poziv...“

„O da. Naravno. Da, to sam bio ja. Hvala što ste došli.“ Tili prepoznaje hrapavi glas iz telefonskog razgovora, ali je tada zamišljala nekog starijeg. Mada, teško mu je tačno odrediti godine. Iako su mu oči sjajne, između obrva mu se vidi duboka bora, a ima i još nekoliko u uglovima očiju. Kada bi morala da pogodi njegovo zanimanje samo na osnovu odeće, rekla bi da je neko ko restaurira stare rukopise ili radi u arhivu muzeja. Izgleda kao da poseduje i pisaću mašinu i znanje da je održava u ispravnom stanju.

„Kao što sam rekla preko telefona, mora da je posredi neka zabuna. Džo nikako nije mogao da naruči knjigu.“

Upravnik knjižare prelazi rukom po licu, prstima grebajući grubu bradu. „Biću iskren, to je za mene bila jedna od neobičnih porudžbina“, kaže, ponovo palcem podižući naočare na nos. „A imali smo neke prilično čudne porudžbine. Poput finih starica koje su dolazile tražeći knjige o Satani, ili sredovečnog advokata koji unapred naručuje svaku knjigu Kolin Huver.“ Nakašlje se, a na licu mu je izraz kao da tok misli hvata kao da hvata zmaja za rep. „Vaš suprug je došao u knjižaru pre otprilike godinu dana...“

„Pre godinu dana?“, prekida ga Tili, a uspomene joj se poput iverja zabadaju u srce.

„Da. Došao je, objasnio svoju situaciju i napravio porudžbinu. Kazao je da ako ne bude došao pre narednog Božića, treba

da znam šta to znači i da treba da vas nazovem drugog januara. Stalno sam se nadao da će doći. Moje duboko saučešće.“

Tili klimne glavom, prihvatajući reči kao osoba koja bez razmišljanja uzima letak za nešto što je ne zanima, ali je previše ljubazna ili naprosto previše iscrpljena da bi odbila.

„Nije da te reči mnogo znače, zar ne?“, dodaje knjižar, gledajući je netremice. „Ali teško je smisliti nešto drugo, zar ne? Živim od reči, a još uvek nisam smislio ništa bolje.“

Tili posrne, iznenađena što čuje da neko izražava ono što je ona tako često mislila poslednjih meseci. „To je tačno...“

„Trebalo bi da vam poželim i srećan rođendan“, dodaje knjižar, na šta se Tili blago trgne.

Pre nego što je uspela da bilo šta kaže u odgovor, on se okreće da potraži nešto na obližnjoj polici, pa se vraća s paketom uredno upakovanim u smeđi papir i vezanim belom trakom.

„Ovo je knjiga zbog koje sam vas pozvao. Džoe je želeo da je danas dobijete. A sledećeg meseca će biti još jedna knjiga. To je njegov poklon vama. Godina knjiga.“

Tili se srce steže. Provela je dan odlučno pokušavajući da zaboravi datum. Kada je poštari pozvonio na vrata i predao paket od njenih roditelja, pokušala je da ne misli na ogroman buket cveća koji joj je Džoe poslao u kancelariju za rođendan prve godine njihove veze, i svake godine potom. Znala je da ove godine neće biti cveća, ali sada evo gleda u paket od Džoea u kojem je od svih stvari baš *knjiga*, i oseća se kao da joj se svet upravo zatresao poput snežne kugle. Kad hoće da posegne za paketom, shvati da ne treba da preuzme samo *jedan* paket.

„Možete li mi sada dati i ostale knjige?“

Alfi Lejn iskrivi lice. „Bojim se da to ne mogu da učinim.“

„Kako to mislite? Ovde sam sada, a rekli ste da je Džoe naručio dvanaest knjiga. Ne vidim zašto ne mogu jednostavno da ih sve preuzmem sada.“

Jer, uprkos prijatnoj atmosferi u knjižari i tihom predenju mačke koja spava na tezgi, Tili ne namerava da uskoro ponovo dolazi ovamo.

„Džo je želeo da dobijate jednu knjigu mesečno“, odgovara upravnik knjižare. „To je bio poklon.“

„Vi to ozbiljno? Dakle, moram da čekam ceo mesec da saznam koja će biti druga knjiga? I *dvanaest meseci* da ih sve dobijem? Iako znate koje su i lako biste mogli da mi ih odmah date?“

„Tako sam se dogovorio s gospodinom Karterom.“

„Ali Džo je mrtav! Više nije ovde!“

Mačka se trgne, skoči sa tezge i požuri da se sakrije u polupraznu kutiju knjiga. Knjižar baci pogled prema mački, pa ponovo ka Tili. Njegov izraz lica je blag, ali kada progovori, reči su mu iznenađujuće odlučne.

„Stvarno mi je žao. Ali obećao sam.“

„U redu. Dobro, onda. Hvala na *pomoći*.“

Tili mu otme knjigu iz ruke, zgrabivši je tako snažno da se muškarac trgne. Ali nju nije briga. Ako neće da joj pomogne, onda bi barem mogla da stigne kući *odmah* kako bi otvorila paket. Bez reči se okrene i izjuri iz knjižare, puštajući da se vrata zalupe za njom.

Kad otvori ulazna vrata, Tili se odmah spotakne o Džoove patike za trčanje. Gura ih u stranu, a zatim okači kaput pored Džoovog omiljenog sivog duksa, sada izbledeleg i iznošenog. Prepoznaje svekrvin rukopis na onome što mora da je rođendanska čestitka, ali je ostavlja na otiraču da se njome pozabavi kasnije i penje se stepenicama do otvorenog dnevnog boravka u malenoj kući stvorenoj preuređenjem nekadašnje štale.

Stančić, velik kao kutija šibica, bio je kompromis za njihov život u kraju koji su oboje voleli, i prepun je njihovih zajedničkih stvari: Džoova oprema za vežbanje nagomilana u uglu, radni sto zatrpan njegovom dokumentacijom, njene poluzavršene rukotvorine na svakoj slobodnoj površini i, na policama koje se protežu čitavom površinom jednog zida, njene knjige. Ostatak stana možda jeste neuređan, ali ove police su pedantno

organizovane, hrbati knjiga su uredno poređani, a male štampane etikete označavaju odeljke sa različitim žanrovima. Osim što njene knjige već godinu dana skupljaju prašinu.

Tili na stočić stavlja paket u smeđem papiru i zuri u njega.

Prošlo je šest meseci, ali joj je i dalje teško da prihvati da Džoa zaista više nema. Svakog dana se budi očekujući da će osetiti njegovo prisustvo u njihovom krevetu. Ponekad voli da pusti tuš u kupatilu i da sedi u dnevnoj sobi neko vreme, pretvarajući se da se Džo samo tušira u susednoj prostoriji i da će se uskoro pojaviti. Čitav svet joj stalno govori da je vreme da krene dalje. Pogrebno cveće je odavno uvelo i bačeno, pozivi ljudi koji je pitaju kako je proredili su se, a posla ima više nego ikad. Ali Tili je i dalje *ovde* u stanu koji je nekada bio njeno utočište, okružena stvarima pokojnog muža i pojma nema šta bi sada trebalo da radi sa sobom.

Otvaranje ovog paketa će otvoriti ranu za koju joj stalno govore da će s vremenom zaceliti. Možda bi bilo bolje da ga stavi u fioku i pokuša da zaboravi na njega. Nijedna knjiga ne može vratiti Džoa. Ali čak i dok razmišlja o tome, zna da, iako bi se možda teško nosila sa onim što je u paketu, nema snage da se odupre njegovom otvaranju.

Odvezuje traku i cepa papir.

Upoznali su se u knjižari...

Kišni je avgustovski dan i dok su svi ostali u Londonu možda razočarani promenom vremena, Matildi to ne smeta. Jer takvo je vreme savršeno za čitav dan u knjižari, a ona namerava da upravo tako provede subotu. Uputi se u „veliki *Fojls*“ na Čering Krosu s planom da počne u prizemlju i pedantno obiđe sve do petog sprata.

Sklonivši se s kiše, zadovoljno uzdahne dok podiže pogled na reči pozdrava: *Dobro došao, knjigoljupče, među prijateljima si*. Tili je knjižare oduvek smatrala mestom okupljanja: sve te knjige uredno poređane na policama poput potencijalnih prijatelja koje još nije upoznala.

Pregleda odeljenje beletristike u prizemlju, glave nagnute u „pozi pregledanja knjiga“ zbog koje će joj se do kraja dana ukočiti vrat, kada udari u nešto čvrsto.

„Oh! Izvinite!“, kaže gledajući lice plavokosog muškarca otprilike njenih godina, obučenog u sivi duks, šorts i mokre patike. Njegove oči se smeše i imaju prodornu nijansu plave.

„Zdravo“, odgovara on s izrazitim američkim naglaskom. Osmehom otkriva bele i pravilne zube, osim prednjeg levog zuba koji je jedva primetno okrnjen.

„Trebalo je da gledam kuda idem“, odgovara ona, shvatajući da je još uvek dovoljno blizu da oseti drvenasti miris njegove kolonjske vode pomešan s vlažnošću kiše. „Uvek sam pomalo slepa za sve ostalo kad gledam knjige.“ Brzo uzmakne, osećajući kako joj obrazi crvene kao i uvek kada je nervozna.

„Da li biste mi preporučili tu knjigu?“

Pokazuje na knjigu koju Tili nosi ispod ruke – prvu od mnogih koje planira da „preseli u novi dom“.

„O da, volim Fredrika Bakmana. Jeste li čitali neke njegove knjige?“

Muškarac baca pogled na Tilin primerak knjige *Brit-Mari je bila tu* i odmahuje glavom. „Mislim da nisam.“

„Onda bi svakako trebalo da počnete sa knjigom *Čovek po imenu Uve*.“ Proverava police. „Mada izgleda da je nemaju ovde. Verovatno je gore, na spratu gde je veći izbor beletristike.“

„Ovo pomalo liči na lavirint, zar ne?“, kaže on, a glas mu odiše smehom dok se osvrće oko sebe.

To je jedna od stvari koje Tili najviše voli u ovoj prodavnici. Jer ima li boljeg mesta da se izgubiš do među policama sa pričama? Osvrće se, pokušavajući da pronađe nekog od zaposlenih ko bi pomogao, ali svi već uslužuju druge kupce.

„Mogla bih da vam pokažem, ako želite?“

Njegovo lice se opušta u širok, zarazan osmeh. „To bi bilo sjajno, hvala! Uzgred, ja sam Džo.“ Pruža joj ruku, a ona potiskuje smeh dok je steže, dovoljno mlada da rukovanje još uvek smatra pretvaranjem da je odrasla. Njegov stisak je topao i čvrst.

„Ja sam Matilda, ali me skoro svi zovu Tili.“

„Matilda. Kao u filmu?“

To bi trebalo da bude zvono za uzbunu, ali ona je previše zauzeta gledanjem u njegove podlaktice da bi to primetila.

Penju se uz stepenice jedno pored drugog, Tili hoda, a Džo praktično poskakuje.

„I, jesi li na odmoru?“, pita ona, „ili...“

„Živim ovde“, odgovara on i Tili se trgne shvativši koliko bi bila razočarana da joj je rekao da je turista. „Preselio sam se ovamo zbog posla. Ovo je sjajan grad. Volim što ima mnogo zelenila. I sve one stare zgrade... Ne mogu da zaboravim koliko je sve staro! Vi Britanci niste ni svesni. Jeste li vi iz Londona?“

„Živim ovde, ali nisam *odavde*. Odrasla sam u Velsu.“

„I pomislio sam da sam čuo nekakav akcenat u tvom glasu. Divan je.“

Njegove oči svetlucaju dok je posmatra tako da joj obrazi poprime još tamniju nijansu crvene.

„Pa, kažem Vels, ali granica sa Engleskom prolazi kroz moj rodni grad. Odrasla sam u Hej on Vaju.“

„Čuo sam za to mesto. Tamo je svaka prodavnica knjižara, zar ne?“

„Nije baš svaka. Ali da, ima mnogo knjižara.“

„Da li onda i tvoja porodica vodi knjižaru? Nije ni čudo što se dobro snalaziš u knjižari.“

„Ne, moji roditelji su nastavnici. Ali vole knjige. Moja sestra je dobila ime Harper po Harper Li. A onda sam tu i ja... Pretpostavljam da je moja ljubav prema knjigama bila neminovna.“

„Koja ti je omiljena knjiga? Ili je to kao da pitaš roditelja da izabere omiljeno dete?“

Smeši joj se, a Tili mu uzvraća osmeh.

„Pomalo i jeste. To se stalno menja, omiljena mi je knjiga u zavisnosti od toga šta mi se najnovije dopalo. Ali mislim da bih, ako bih morala da izaberem omiljenu, rekla *Madlin* Ludviga Bemelmansa. Bila sam opsednuta njome kada sam bila mala.“

„Šta ti se tu dopalo?“

Uprkos svim knjigama u njenoj sobi dok je odrastala, *Madlin* je bila ona kojoj se uvek vraćala, želeći da je čita iznova i iznova. Ako zatvori oči, može da vidi njene prepoznatljive korice kao da se priseća lica voljene rođake.

„Mislim da je pomoglo to što glavna junakinja Madlin Fog ima riđu kosu kao i ja. Bila je jedina riđa devojka u odeljenju, baš kao što sam i ja uvek bila. Ali osim toga, bile smo potpuno različite. Živela je u internatu u Parizu, a ja još uvek nisam bila u Parizu, iako sanjam o njemu otkako sam pročitala te knjige. I Madlin je bila tako odlučna i hrabra.“

„Misliš da ti nisi takva?“

Tili se glasno nasmeje, ali izraz očekivanja na njegovom licu podseti je da ga je tek upoznala. On ne zna da je njena ideja o hrabrosti da proba da pročita knjigu u novom žanru ili da odabere drugu marku čaja u nedeljnoj kupovini.

„Ne, ne baš. I definitivno ne umem da klizam tako dobro kao što je mogla Madlin.“

Sada su stigli do sprata s beletristikom i, ne znajući šta drugo da kaže, Tili poseže za primerkom knjige *Čovek po imenu Uve* i pruža mu je. Prsti im se dodirnu dok je uzima, a ona se naježi od tog dodira. Lakne joj kad Džo razgleda korice jer joj to daje vremena da zagladi kosu koja joj se ukovrdžala od kiše.

„Ako ti se dopadne, preporučila bih ti da pročitaš *Neverovatno hodočašće Harolda Fraja* Rejčel Džojls ili *Oliv Kiteridž* Elizabet Straut. Ako ih već nisi pročitao, naravno.“

„Ti se stvarno razumeš u knjige.“

„Pa, radim u izdavaštvu. Iako trenutno radim na publicistici. Uređujem memoare poznatih ličnosti.“ Kaže to kolutajući očima, što je u suprotnosti sa pet intervju, gramatičkim testom i nedeljama koje je provela pripremajući prezentaciju, što joj je omogućilo da dobije posao. „To je samo privremeno, dok ne počnem da napredujem. Ono što zaista želim da radim jeste da uređujem romane.“

„Kladim se da bi to odlično radila.“

Ona se nasmeje. „Kako znaš? Tek si me upoznao!“

„A već si mi preporučila gomilu knjiga. Knjige su očigledno tvoja strast. Ako bih ikad napisao knjigu, želeo bih takvog urednika. Pravog knjiškog moljca poput tebe.“

Pogledaju se i Tili oseti kako joj lice crveni. On ne skreće pogled.

„Jesi li znao da se knjiški moljac na italijanskom kaže *topo di biblioteca*“, istrtja Tili, žaleći što ne može da zatvori usta pre nego što kaže prvo što joj padne na pamet. Ali prekasno je za to. „Pročitala sam to u knjizi o idiomima iz celog sveta“, objašnjava ona. „To znači ’bibliotečki miš’. Oduvek sam smatrala da bih radije bila miš nego moljac.“

„Bibliotečki miš“, ponavlja on, nabirajući nos od zadovoljstva. „Sviđa mi se to.“ Gleda je još malo, a zatim kaže: „Zaista želim da ti zatražim broj telefona. Ali najpre moraš da znaš nešto o meni.“

Tili baci pogled na njegovu levu ruku. Nema prstena. No možda je oženjen, ali ga ne nosi. Ili možda ima neki fetiš toliko specifičan da oseća da mora da ga otkrije čak i pre nego što izađe na sastanak.

„Dakle, stvar je u ovome. Ja ne čitam. Ušao sam ovamo samo zato što je padala kiša. Knjigu nisam pročitao od srednje škole, pa čak i tada samo zato što sam morao. Razumeću ako neko kao ti uopšte nije zainteresovan za nekoga poput mene. Ali bih zaista voleo da te ponovo vidim.“

U početku deluje kao još šokantnije otkriće nego što bi bilo da su mu stopala fetiš. Kako neko može da ne čita? Šta radi uveče? Svi njeni prethodni mladići (kojih nije bilo mnogo) čitali su. Njen poslednji bivši takođe je i pisao i voleo da joj čita svoje užasne pesme kao oblik predigre.

Možda je vreme za promenu.

„I ja bih zaista volela da te ponovo vidim.“

Smeđi papir pada i otkriva knjigu koju Tili dobro poznaje. Tu je i poruka i srce je boli kad ugleda Džoov poznati rukopis – slova velika i široko razmaknuta – i počinje da čita.

Draga Tili,

Srećan rođendan! Sada već znaš za moj poklon za tebe. Knjiga mesečno tokom cele godine. Odlična ideja, zar ne? U svakom slučaju, pricinila mi je prilično zadovoljstvo.

Voleo bih da ti mogu napraviti palačinke i lično ti čestitati rođendan, ali se nadam da će se ovo računati kao dovoljno dobra zamena.

Znam da si prestala da čitaš kada sam dobio dijagnozu. Rekla si mi da više jednostavno ne možeš da se usredsrediš na čitanje, i razumeo sam to, ali me je ipak veoma rastužilo. Jer otkad te poznajem (i mnogo pre toga), uvek si čitala. To si ti. Potrebne su ti knjige, moj bibliotečki mišu. I pretpostavljam da su ti sada potrebnije nego ikad.

Sećam se da sam te jednom pitao zašto toliko voliš da čitaš, a ti si rekla da knjige mogu da promene život. Čvrsto sam rešio da će ove promeniti tvoj.

Počeo sam knjigom koja me uvek podseća na tebe. Kako tvoja prva knjiga da ne bude ova? Nadam se da će te čitanje knjige po kojoj si dobila ime podsetiti kako i zašto si postala čitalac. I da će *Matilda* Roalda Dala ponovo nasmejati moju Matildu.

Volim te.

Džo x*

Ilustrovana korica koja prikazuje devojčicu okruženu knjigama toliko joj je poznata i prelazi rukom preko nje, pokušavajući da zamisli da je otvori i počne da čita. Ali dok to radi, razmišlja o svim prilikama kada je pokušavala da čita otkako je Džou postavljena dijagnoza, reči su joj se mešale, a pažnja joj se nikada nije zadržala na više od nekoliko rečenica. Od Džooove smrti izgubila je sposobnost da pobegne u knjigu. Priče koje je nekada volela sada joj deluju tako... besmisleno.

* X na kraju pisma ili poruke – oznaka za poljubac. (Prim. prev.)

„O, Džo“, kaže naglas, a pogled joj skreće na plavu keramičku urnu koja stoji na jednoj polici za knjige. Urna je tamnoplave boje, prošarana svetlijom nijansom plave koja je Tili podsetila na Džoove oči kada ju je izabrala. Tišina je toliko ispunjena njegovim odsustvom da Tili na trenutak gotovo očekuje da mu čuje glas. Soba kao da postaje sve tamnija, tuga je obavlja poput ogrtača. Čeka još malo, a zatim presavija pismo i pažljivo ga vraća u knjigu.

„Volim te zbog ove ideje. U prošlosti bi mi godina ispunjena knjigama bila poklon iz snova. Ali ja jednostavno više nisam takva.“

Odlučno vraća svoj primerak *Matilde* na stočić gde će nedeljama ostati nepročitan.

Lejnova knjižara preporučuje
Knjige od kojih ogladnite

Džoana Haris: *Čokolada*

Hisaši Kašivai: *Kulinarski detektivi Kamogave*

Felisiti Klouk: *Još jedan kroasan za srećan put*

Najdžel Slejter: *Hiljadu gozbi*

Čovek u zelenoj zimskoj jakni sve je crveniji u licu.

„Znate tu knjigu“, kaže Alfiju, mašući rukom. „Bila je u *Sandej tajmsu* ovog vikenda. Znate. Plavi omot.“

Alfi se trudi da ostane smiren i da ne kaže kupcu da plavi omot ne sužava izbor.

„Znate. Napisao ju je onaj otmeni tip s televizije“, dodaje čovek.

Ni to takođe ne pomaže.

„Samo mi dajte trenutak, gospodine, i videću šta mogu da učinim.“

Alfi se okreće ka računaru; pokušava da se usredsredi na ono što radi i da ne dozvoli da mu pažnja luta ka vratima u potrazi za bleskom ride kose. Prvi je februar i sledeća knjiga Matilde Najtingejl čeka na polici. Svaki put danas kada se oglasi zvonce na vratima, uhvati sebe kako podiže pogled, pitajući se da li bi to mogla biti ona. Ali ona nije kročila u prodavnicu od onog dana u januaru.

Prstima jedne ruke prelazi po tastaturi, zatim prelista vikend izdanja novina i primerak *Londonskog pregleda knjiga*, koji drži na stolu za ovakve trenutke. Pet minuta kasnije kupac odlazi sa primerkom nedavno objavljene istorijske biografije

pod rukom, Alfi jedva uspeva da se obuzda da mu ne ukaže da je knjiga zapravo bila predstavljena u *Telegrafu*, a ne u *Sandej tajmsu*.

Do kraja dana istovaruje knjige, preuređuje police i bavi se onlajn porudžbinama i imejlovima od izdavača. Ali mušterija u kaputu od tvida sa šarenom dugmadi i sa jarkonarandžastom kosom uopšte se ne pojavi.

„Izvini što kasnim, morao sam da završim neke fakture“, kaže kasnije te večeri dok otkopčava biciklističku kacigu, a kosa mu se diže uprkos tome što je bila sputana tokom petnaestominutne vožnje.

„Previše radiš“, kaže žena visoka 165 centimetara na vratima, obučena u farmerke, papuče i narandžasti džemper, sede kose vezane u neurednu punđu. „Baš kao tvoj otac“, dodaje dok se priđiže, a on se saginje da je poljubi u obraz.

„Zdravo, mama.“

Alfi se jasno seća trenutka kada je nadmašio majku visinom i koliki je osećaj dezorijentisanosti to izazvalo. Kao detetu mu je uvek delovala tako umirujuće velika: njoj je trčao kada bi pao s bicikla i ogrebao kolena, ili ako bi njegova starija sestra Taš sakrila neki od njegovih omiljenih kamenova da bi ga iznervirala, ili ga kasnije zadirkivala što uopšte ima kolekciju kamenja. Ali pre nego što je i postao svestan, porasli su mu mršavi udovi i ljudi su mu stalno govorili koliko liči na oca. A onda se jednog dana sagnuo da zagrlji majku, a ne obrnuto, i osećao se kao da više ne sme da bude mali dečak, iako se ponekad i dalje u sebi osećao kao dečak.

Dok ga ona grli, Alfi naslanja bradu na njenu glavu i oseti poznati miris njene nivea kreme za lice i sapuna imperijal leder. Miris doma.

„Dakle, šta onda treba da se uradi?“, pita on i kreće pravo ka ormaru u hodniku da uzme kutiju s alatom.

„Samo nekoliko slika koje sam ove nedelje kupila na buvljaku. Hoću da ih okačim pre nego što se Endru vrati s poslovnog puta.“

„Dakle, mora da ih prihvati čak i ako mu se ne dopadaju?“, zadirkuje Alfi ulazeći za majkom u dnevnu sobu punu drangulija.

„Znaš da Endrua ne zanimaju takve stvari“, kaže ona, odmahujući rukom dok Alfi priprema bušilicu.

U pravu je. Dok se Endru povremeno pretvara da gunda što njihov stan liči na prodavnicu polovne robe, zahvaljujući Emilijinoj zavisnosti od kupovine na buvljacima, zapravo bi njegova majka mogla da ispuni prostor do tavanice ili da ga ofarba u neonskoružičasto, a Alfijevog očuha bi bilo baš briga sve dok je Emilija tu kada on dođe kući.

Kada su slike okačene, Alfi predlaže da naruče hranu.

„Jesi li siguran? Ne želim da te odvučem od prijatelja. Ili od sastanka s devojkom...“, dodaje ona puna nade.

„Nema mesta gde bih radije bio. Pica ili indijska?“

Lice joj se ozari. Jer Alfi zna da ona uveče ne voli da bude sama. To budi loše uspomene.

Prepušta joj da izabere šta će gledati. Tek u trećoj epizodi emisije o preuređenju kuće dozvoljava sebi da se zapita kako je završio na ovom mestu: da u petak uveče sedi s majkom i gleda parove kako razgovaraju o tapetama, znajući da je i to bolje od drugih njegovih planova za veče – intimnog druženja sa eksel tabelom.

Dok gleda program, misli mu odlutaju do Matilde Najtingejl i dana kada je Džo Karter posetio *Lejnovu knjižaru*. Izgledao je kao da je Alfijevih godina, ali je bio nesiguran na nogama, bledog lica i upalih očiju. Alfi mu je odmah ponudio da sedne, što je Džo prihvatio uz: „Hvala, druže.“ Kada je Alfiju ispričao o porudžbini koju je želeo da napravi, Alfi je ostao bez daha, ali je dao sve od sebe da se i dalje ponaša profesionalno.

A sada je teško ne osećati se lično uključenim u ovu konkretnu porudžbinu. Dao je obećanje da će svih dvanaest knjiga stići do svog primaoca bez obzira na sve. Ali šta ako se Matilda Najtingejl nikada ne vrati?

„... i vidimo porast na tržištu za mlade, podstaknut nekim uspešnim pričama na *Tiktoku*...“

Tili spušta pogled na svoju svesku, svesna da je pristala da vodi beleške za današnji sastanak uredničkog tima, ali da do sada nije ništa zapisala. Napiše „*Tiktok*“, a zatim to precrta.

„Upravo smo nabavili veliku novu knjigu“, kaže njena šefica Šade, crnkinja bakarne puti, odevena u svoju prepoznatljivu belu košulju i uske pantalone, okićena šarenim akrilnim nakitom. „Prvi memoari Esmeralde Lav.“

Klikne na dugme i na ekranu se pojavljuje skup fotografija. Sinoć je Tili odložila odlazak u praznu postelju tako što je dokasno ostala budna radeći na ovoj najnovijoj prezentaciji, upotrebljavajući nalog na društvenim mrežama koji joj služi za posao – ali koji sama veoma retko koristi – pregledajući bezbrojne fotografije Esmeralde Lav. Ekran preplavljuje uređeno uređen skup fotografija koje prikazuju mladu, vitku, plavu belkinju kako pozira na raznim lepim lokacijama u raznim skupocenim odevnim kombinacijama neutralnih nijansi.

„Tili, ti si Esmeraldina urednica, želiš li da kažeš nekoliko reči o knjizi?“

Oči celog uredničkog tima okreću se ka njoj. Sede u jednoj kancelarijskoj staklenoj sali za sastanke. Tili vidi police za knjige koje se nižu duž hodnika, knjige na čijim su koricama lica poznatih ličnosti čije su memoare objavljivali tokom godina. Nastaje kratka tišina dok njene kolege i šefica čekaju da progovori. Um joj je kao zamagljen od nedostatka sna.